

Darka Bilić*

Trogir pod sjenom krila svetog Marka

Znanstveni skup *Pod sjenom krila – Trogirska komuna
za vrijeme venecijanske uprave 1420. – 1797.*

Trogir, 4. i 5. studenoga 2021.

* Autorica teksta bila je
sudionica skupa.

U organizaciji Hrvatskog instituta za povijest i Muzeja grada Trogira održan je znanstveni skup izvorno zamišljen s namjerom obilježavanja 600. obljetnice dolaska Trogira pod mletačku upravu 1420. Skup se izvorno trebao održati u godini obljetnice, odnosno 2020., no odgođen je zbog pandemije bolesti COVID-19 te je u konačnici, suprotno želji organizatora, održan tek preko virtualne platforme *Hopin* u jesen 2021. Premda se sudionici skupa nisu susreli u Trogiru, ipak je organizacija skupa bila uspješna te je s tehničke strane komunikacija sudionika protekla bez poteškoća. Organizacija skupa rezultat je suradnje Muzeja grada Trogira i Irene Benyovsky Latin – voditeljice projekta *Topografija vlasti: istočnojadranski gradovi u srednjovjekovnim prostorima vlasti – TOPOS* koji sufinancira Hrvatska zaklada za znanost.

Na skupu su izneseni rezultati niza interdisciplinarnih povijesnih, povijesnoumjetničkih, arhivskih, arhitektonskih i arheoloških istraživanja kroz 14 izlaganja raspoređena u četiri sesije tijekom dva dana, iz kojih je bilo očigledno da su Mlečani utjecali na sve aspekte svakodnevnog života u gradu, od političkog i društvenog do kulturnog, kako je i istaknula ravnateljica Muzeja grada Trogira Fani Celio Cega pri otvorenju skupa. Sesije su bile tematski organizirane, bez zasebnog grupiranja različitih disciplina izlagača.

Skup je otvorio mladi doktorand na Hrvatskom katoličkom sveučilištu Ante Bećir izlaganjem o općim povijesno-političkim prilikama u kojima se nalazila trogirski komuna u

vrijeme rata za Dalmaciju (1409. – 1420.). Doprinosi historio-
grafa nastavili su se zanimljivim izlaganjem Tomislava Popi-
ća u čijem je fokusu bilo pitanje eventualne revizije trogir-
skog Statuta od strane Mlečana u 15. stoljeću s namjerom da
osiguraju i konsolidiraju svoju vlast, za koje se čini da u ko-
načnici ostaje neodgovoreno. Tonija Andrić osvrnula se na
odnose Trogirana i SPLICANA kroz analizu brojnih notarskih
spisa od 1435. do 1475., zaključivši da su novonastale politič-
ke okolnosti početkom 15. stoljeća povoljno djelovale na nji-
hovu društvenu i ekonomsku suradnju. Krešimir Kužić ra-
svijetlio je dinamiku, lokacije i okolnosti otmica djece u
okolici Trogira i njihove prodaje u roblje početkom 16. stolje-
ća – uhodane prakse Osmanlija u vrijeme rata i mira. Kužić je
analizirao motivaciju Osmanlija, kao i zaštitne i kaznene
protumjere kao što su to bile izgradnja graničnih utvrda i
obalnih kaštela. Na temelju analize izvorne arhivske građe
iz Državnog arhiva u Veneciji (*Archivio di Stato di Venezia*)
Lovorka Čoralić i Filip Novosel pripremili su abecedni popis
83 vojnika iz Trogira aktivna u mletačkim prekomorskim
kopnenim postrojbama tijekom 18. stoljeća, njihova okvira
djelovanja i fizičkih značajki te njihova zapovjednog kadra.
Popis će u konačnici biti dan na uvid javnosti tek eventualno
publikacijom zbornika ovoga skupa. Fani Celio Cega publici
je predstavila neobjavljeni popis imovine Angele Cupilli – u
rodu s trogirskim biskupom i splitskim nadbiskupom Stjepa-
nom Cupillijem, sačinjen 1720. u Splitu, koji svjedoči o opre-
mljenosti splitskih kuća višeg slojeva društva. Skup je za-

ključio Marijan Čipčić izlaganjem koje vremenski izlazi iz okvira promatranog razdoblja, no vezuje se izravno za lava sv. Marka, odnosno širi politički kontekst i kronologiju događanja oko uništenja mletačkih lavova u Trogiru 1932.

Temama koje su bliže interesima povjesničara umjetnosti i arhitekture bavilo se više znanstvenika. Tako je Irena Benyovsky Latin usporedila mletačke intervencije na komunalnim građevinama u Trogiru tijekom „prve mletačke uprave” u prvoj polovici 14. stoljeća i poslije 1420. tijekom „druge mletačke uprave” te ih postavila u širi geografski kontekst uspoređujući ih s intervencijama u drugim istočnojadranskim gradovima. Od mletačkih intervencija u 14. stoljeću tijekom „prve uprave” istaknula je dosljednu izgradnju kneževih palača ili prenamjenu starijih palača komunalnih vijeća za potrebe mletačkog kneza, a od intervencija u 15. stoljeću je stavila naglasak na izgradnju do tada nepostojećih gradskih kaštela. Sagledavši mletačke intervencije u Trogiru u širem regionalnom kontekstu došla je do nadasve vrijednih zaključaka za valorizaciju utjecaja mletačke vlasti na oblikovanje gradskih prostora u Dalmaciji.

U zasebnoj sesiji naslovljenoj *Uloga utvrda u doba Mlečana* bila su grupirana izlaganja o gradskom kaštelu Kamerlengo i utvrdama u trogirskom distriktu, kaštelu Andreis u Kaštel Starom te kaštelu i citadeli u Marini. Stanko Piplović analizirao je funkcije pojedinih dijelova kaštela Kamerlengo i kronologiju njegove namjene i strateške važnosti uspoređujući ga s kaštelima u Splitu i Zadru, dok je Ivo Vojnović u veoma

zanimljivom izlaganju donio niz novih podataka vrijednih za poznavanje povijesti izgradnje kaštela koji grad Trogir namjerava uskoro temeljito obnoviti. Vojnović je iznio rezultate prethodnih istraživanja dobivenih izradom konzervatorske studije i projekta sanacije kaštela. Iščitavanjem strukture zidnog plašta obodnih zidova kaštela, analizom crteža iz Državnog arhiva u Veneciji i do sada nepoznatih crteža iz Ratnog arhiva u Beču te uz pomoć arheoloških istraživanja identificirao je pojedine faze izgradnje kaštela te predložio rekonstrukciju izvornog izgleda gornjih dijelova kula kaštela predočivši njihov pretpostavljeni izgled upotrebom 3D vizualizacije. Marijeta Babin, Igor Miholjek i Sara Fabijanić iznijeli su rezultate podvodnih arheoloških istraživanja ostataka kaštela Andreis na obali Kaštel Starog tijekom kojih su pronađeni temelji južnog pročelja kaštela prema moru i dijelovi arhitektonske plastike. Marijeta Babin održala je izlaganje i s Tomislavom Jerončićem o izgledu i konstrukciji danas nasutog mosta koji je povezivao kaštel u naselju Marina, prvotno izgrađen na stijeni u moru na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće, s njegovim utvrđenim naseljem na kopnu. O povijesti formiranja trogirskog predgrađa na otoku Čiovu izlagala je Dunja Babić, dok su u fokusu izlaganja Darke Bilić bile intervencije na državnim građevinama u 18. stoljeću, posebice čiovskom mostu, rasvijetlivši tim putem ulogu mletačkih predstavnika vlasti i lokalnog stanovništva u procesu obnove i financiranja oronulih državnih zdanja.

Povijest Trogira pod mletačkom upravom relativno je dobro istražena, kako su i pri otvorenju skupa istaknuli ravnateljica Muzeja grada Trogira Fani Celio Cega i ravnatelj Instituta za hrvatsku povijest Goran Ravančić, no mnoga izlaganja pokazala su da još postoji dosta neistraženih važnih tema i gradiva koji mogu dodatno rasvijetliti povijest Trogira i njegove materijalne baštine tijekom niza stoljeća mletačke vlasti. Ravnatelj Ravančić naglasio je potrebu revidiranja i racionaliziranja subjektivnog pristupa naše starije historiografije sagledavanju djelovanja Mletaka u Dalmaciji kroz prizmu negativnih konotacija, a tome je sigurno pridonio ovaj skup u Trogiru koji u fokus stavlja trogirsku komunu u vrijeme mletačke uprave. Premda su izostala sintezna izlaganja širih raspona usmjerena rasvjetljavanju naravi političkih i društvenih odnosa ili umjetničkih razdoblja i doprinosa, niz novih otkrića koja osvjetljavaju pojedine sastavnice političkog i društvenog života te materijalne baštine otvorio je nova pitanja i smjerove budućih istraživanja Trogira na regionalnoj razini – u kontekstu ostalih dalmatinskih gradova te u kontekstu ukupnog teritorija Mletačke Republike. Stoga bi i publikacija zbornika skupa bila korisna za cijeli niz disciplina te vrijedan doprinos povijesti Dalmacije tijekom mletačke vladavine. ✕